

Viggo Hørup med mund og pen, Udvalgte taler og artikler ved Sven Clausen, (Gyldendal, 1959). 162 s.

For mange år siden opfordrede fru Ellen Hørup professor Sven Clausen til at foretage et udvalg af Viggo Hørups artikler og taler for at opfriske mindet om Danmarks største journalistiske begavelse. Ellen Hørup higede efter at se sin faders tankegang genindført i dagens polemik, og indtil sin død i 1952 var hun den drivende kraft i arbejdet for bogen.

Nu er Sven Clausens arbejde afsluttet, og Gyldendal har udsendt en lille bog på 162 sider. For at vise tilknytningen til den store tre-bindts mindeudgave fra 1902-03 - »Hørup i skrift og tale« - er den blevet kaldt »Hørup med mund og pen«. Når man kender den fryd, det er at læse Hørups elegante og skarpe artikler, åbner man denne bog med forventning. Men det er med stor beklagelse, man konstaterer, at Sven Clausens udgave nærmest må betegnes som mislykket; beklageligt dels fordi en god Hørup-antologi virkelig er tiltrængt nu, hvor »Hørup i skrift og tale« er forsvundet fra bogmarkedet, dels fordi den ny udgave forhindrer en større og grundigere udgave for lang tid.

For det første er det kedeligt både for historisk interesserede og for andre, at man ikke har søgt at genoptrykke andre artikler end stumper af dem, der allerede står i »Hørup i skrift og tale«. I tiden mellem 1874 og 1901 må Hørup efter en skønsmæssig beregning have skrevet rundt regnet 7000 artikler, og de fleste er så gode, at de fortjener at blive fremdraget fra den triste tilværelse, der er gamle aviser beskåret.

Uddragene af artiklerne er opdelt efter emner, og Sven Clausen beretter i en efterskrift, at han har ideen hertil fra amerikanske værker f. eks. Jefferson, hvis udtalelser systematiseres i kapitler som Jefferson om demokrati, om majoritet, om kvinden osv. Bogen

er derved blevet en håndbog i Hørups politiske meninger på linie med Niels Lindberg »leksikon« over Grundtvigs politiske stade fra forrige århundrede. Hvorvidt det er på sin plads for Hørups vedkommende får stå hen, men givet er det, at det har voldt Clausen mange vanskeligheder, at opstille rubrikkerne og tilpasse stoffet i dem. For at understrege sagopdelingen er der tilføjet et lille sageregister, hvori man finder de mærkværdigste stikord: fløjelsbønder, visdommen i folket, smørffjerdingsfyrste og kalkunske bønder!

I betragtning af dets ufuldstændighed skulle dette register hellere være udeladt, så kunne der være blevet plads til at gengive lidt længere citater. For i Clausens udgave er der ikke gengivet een af Hørups artikler i sin fulde udstrækning; de er hakket til små stumper, ofte i citater på 3-5 linier, som skal udgøre aforismer, og det kunne jo være meget godt, hvis de var åndfulde eller karakteristiske nok til at stå alene, men det er ofte ikke tilfældet og så sidder man tilbage med en flov fornemmelse og tænker på den storartede Hørups eftermæle. Som selvstændigt citat fra en artikel er f. eks. gengivet (s. 130): »En forfatning er loven om, hvad regeringen må gøre eller ikke må gøre«. Er det så genialt, at det udgør en aforisme? Slår man efter i originalen opdager man for det første, at gengivelsen ikke er helt korrekt, og for det andet, at der hører en eftersætning til, der først giver citatet liv og mening. Ligeledes undres man, når der gengives et citat på 4 linier (s. 114), der begynder: »Under disse omstændigheder sank de nationalliberale ned...«. Savnet af de foranstående omstændigheder gør citatet til en torso, hvor kun understellet er tilbage. En sammenligning med udgaven fra 1902-03 viser desuden talrige overspringelser, der ikke er angivet samt ikke få forkerte sidehenvisninger.

Om Sven Clausens forord, der be-

gynder med Erik Ejegod og taler om Absalons knockout, skal ikke nærmere berettes. Alt i alt er bogen ikke Hørups minde værdigt.

Kristian Hvidt.

Knud Bøgh (udg.): Niels Møller – Valdemar Vedel. Brevveksling 1885–1915. (Gad, 1959). 109 s.

Sprog- og Litteraturselskabet har fejret Niels Møllers 100-års dag – han var en af selskabets medstiftere – med udgivelse af den lille brevveksling. Niels Møller og Valdemar Vedel blev venner, da de traf hinanden hos en juridisk manuduktør og mødtes i fælles interesse for litteratur og kulturpolitik. Kærnen i brevene er fra 80'ernes slutning og fra 1890'erne; hovedemnet er de to unge lærdes drøftelse af deres læsning og deres arbejde med egne skrifter, men jævnligt kastes der lys også over mere almene forhold og andre personer i tidens presse og kulturdebat, især i venstre. Noget væsentligt nyt bringer brevene dog ikke i den henseende.

Vagn Dybdahl.

Carl Roos: Forberedelsens tid. Livs-erindringer. I. (Gad, 1959). 284 s.

Litteraturhistorikeren, professor, dr. Carl Roos, har med dette første bind af sine erindringer givet en række tidsbilleder fra de højst forskellige miljøer, han levede i fra barndommen i 80'ernes Haderslev, til han som bibliotekar ved Det kongelige Bibliotek blev doktor i 1922. I centrum af bogen står Carl Roos' egen udvikling og livsskæbne, men den optager kun en mindre plads og er i øvrigt en mærkelig blanding af åbenhed og aflukethed; til gengæld giver stil og synspunkter på det skildrede til fulde personligheden, således at læseren alligevel får et udmærket indtryk af forfatteren.

De forskellige miljøer åbnes med karakteristik af sønderjysk bondeliv på overgangen fra det lukkede bondesamfund til den moderne tid, derefter følger provinsbyens latinskoole (Fredericia) og derpå hovedstaden, først studenterpensionat og Regens, siden Det kongelige Bibliotek. En række mænd fra den lærde republik passerer revu, vel aftegnede og tydeligvis med både trang og evne til retfærdighed. Et livs-afsnit, der ellers i reglen kun strejfs i memoirer – soldatertjenesten – behandles her indgående, både den første uddannelse og tiden i sikringsstyrken 1914–1916. Der er her givet et særdeles værdifuldt bidrag til belysning af militærliv før den mekaniserede hærs etablering, også værdifuldt, fordi det ikke er skildret med en professionel militærs erfaringer; disse to kapitler er en særdeles virkningsfuld baggrund for forståelse af drøftelserne om forsvarsordningen før 1914. Her er Carl Roos' erindringer set ud fra, hvad historikeren på fagets vegne kan hente i bogen, men det skal tilføjes, at bogens smukke udstyr og sikre stilkunst gør læsningen af den til en udelt glæde.

Vagn Dybdahl.

Morten Kamphøven: Skrumsager. En sønderjysk fører. (Udg. af Historisk samfund for Sønderjylland, 1959). 104 s.

Historisk samfund for Sønderjylland har gennem de sidste år udsendt en række små, populære levnedsskildringer af folk, der kulturelt eller politisk spillede en rolle i den nationale kamp. Sidst er i denne serie udsendt en lille bog om J. N. H. Skrumsager, skrevet af redaktør Morten Kamphøven.

Forfatteren har udnyttet Skrumsagers egne efterladte optegnelser om sit liv. De foreligger i manuskript med titlen: Æt og Minder. Dette materiale er suppleret med brevmateriale, for-